

În istoria noastră politică figurile marcante de la 1848 se vor distinge atât individual cât mai ales prin curentul pe care l-au format. Pașoptismul se va defini, în principal, prin ideea libertății naționale și aceea a înfăptuirii unității naționale. Ultimul aspect, poate cel mai important, va duce la viscerarea unor cabinete străine interesate de zonă, dar el putea într-adevăr să dea, încă de atunci, forța necesară revoluțiilor române. Rezolvarea problemei țărănești, democratizarea vieții de stat au fost principalele probleme ce s-au aflat în centrul preocupărilor pașoptiștilor deoarece de soluționarea acestora depindea evoluția politică a Principatelor. În fond și la noi, ca și în alte părți, se evolua „de la carbo-narism la liberalism“.

A fost o epocă de dură și încrâncenată luptă între elementul con-servator obedient Răsăritului și elementul progresist, liberal dornic de a scăpa de „protecția“ rusă. Tinerii sosiți de la Paris înțelegeau, prioritar, că ridicarea românilor după o lungă perioadă de lăncezire, de umilințe grave și de continue intruziuni străine era actul energic al revoluției ce reprezenta o deșteptare a conștiinței naționale. Pe de altă parte țara nu mai putea aștepta, nu se mai putea rata momentul favorabil ivit în context european.

Proclamația de la Islaz și preluarea puterii la București a fost sem-nalul unei perioade noi în viața românilor.

Evenimentele din Capitală suscitau, normal, un viu interes și la Buzău mai ales printre factorii de decizie locali. Uneori cu bucurie, alteori cu îngrijorare crescândă se lua cunoștință de noile acte norma-tive. În planul administrației districtuale — județene — se vor lua mă-suri de înlocuire a unor elemente ale vechiului regim. Astfel, prin ordi-nul nr. 3035, din 13 iunie, dat de N. Golescu, la Rm. Sărat era numit administrator Scarlat S. Filipescu, indicându-i-se acestuia să se gră-bească „a pleca la postul ce ți se încredințează și, spre a ține liniștea și buna orânduială să întărești îndată gvardia națională“¹.

În baza raportului nr. 3412/23. 06. 1848 de la Departamentul din Lăuntru — înaintat la guvern și referitor la numiri în administrațiile districtuale — șeful secției, Steriade, comunica că la Buzău era numit Ioan S. Filipescu. La o primă vedere înlocuirea fostului cârmuitor de la Slam Râmnic — care avusese o atitudine mai mult decât binevoi-toare față de revoluționarii moldoveni ce reușiseră să se refugieze aici, la începutul lui aprilie, — surprinde, dar la poarta de răsărit a țării Guvernul Provizoriu dorea să aibă cele mai puternice și devotate elemente.

¹ D. Gh. Ionescu, în *Viața Buzăului*, IV, nr. 1147, din 30 octombrie 1971.

Datorită interogatoriilor de la Văcărești — de după revoluție, în martie 1849 — luate fostului polițai al urbei buzoiene putem avea o imagine a începuturilor administrației revoluționare. „Dl. Ioan Filipescu a sosit la Buzău la 16 iunie împreună cu amândoi fiii Buzăianului, anume Grigore și Scarlat, ce le zice și Hrisoscolei și a tras în gazdă la moșia d-lor Gârlași, ce este în marginea orașului despre răsărit, iar a doua zi de dimineață, la 17 iunie, câte trei în trăsură și împodobiți cu toate semnele Constituției, adică pene la pălării, cocarde și eșarfe tricolore au trecut pe-n mijlocul orașului și au venit la tactul cârmuirii unde domnul Iancu Filipescu a înfățișat d. maior Alecu Perdicari porunca sa de orânduire².”

Totuși buzoiinii nu au putut trece cu vederea faptul că noul șef al administrației se afișase cu niște persoane care nu erau agreate și care erau percepute de localnici ca falși revoluționari, ca niște elemente prea puțin înclinate lucrului serios și dispuse, mai tot timpul, petrecerilor. Și tensiunea față de noul administrator și față de Hrisoscolei va crește „pe câtă vreme au stătut d. Filipescu în gazdă la boierii Hrisoscolei au avut împreună în toate zilele plimbări pân oraș pe la grădina Episcopiei și pe la o pădurece ce este în marginea orașului despre apus, precum și la cântăria venea(u) cu toții împreună³.”

Ultimul aspect relatat de Costache Cioculescu (1821—1891) — polițaiul orașului — era cel mai iritant pentru locuitori deoarece ei înțelegeau revoluția ca pe un act ce trebuia să aparțină poporului și nu reprezentanților boierimii locale fie ea și „bonjuristă”. Nici noul reprezentant al guvernului nu a dat dovadă de maturitate politică, nu a sesizat postura ușor lezantă pentru interesele sale și ale instituției. De aici și până la manifestația de ostilitate a buzoiinilor nu mai era mult. Un „incident” se va petrece la Focșanii Munteni — reședința județului Slam Râmnic — între administrator și reprezentanții Rusiei care părăsiseră Bucureștiul în semn de protest față de detronarea lui Gh. Bibescu. Pe graniță diplomatul rus, Kotzebue, deosebit de iritat i se va adresa administratorului cu un încrezător „Adio, și la revedere peste 24 de ore”.

În această perioadă la Buzău era prezent Barbu Bălcescu care în 18 iunie îi scria fratelui său Nicolae imediat după ce ținuse o cuvântare în fața buzoiinilor — „Înștiințează-ne de acolo, trimiteți instrucțiuni scrise; nu se mai află nici o instrucție slobozită aici; poporul de aici voiesc și doresc a ști și ei ce se lucrează acolo”, la București. În continuare Barbu Bălcescu cerea „Trimiteți gazete prin județe, și chiar din cele noi; sunt sumă de doritori pentru a se abona. De m-aș putea uni la duhuri cu Filipescu, i-au asupră-mi și cheazășie pe oricine va voi că județul Buzău s-ar face în stare de a da exemplu la celelalte 16 județe”. Oarecum nerăbdător, dar și în necunoștință de cauză, acesta încheia „nu știu cum să fac, nu cunosc din ce sistemă este Filipescu, el lipsește, o să vie azi⁴.”

² M. Regleanu, *Documente privind anul revoluționar 1848 în Țara Românească*, București, 1962, p. 590—692.

³ *Ibidem*.

⁴ *Anul 1848 în Principatele Române. Acte și documente* (în continuare se va cita An. 1848), vol. I, p. 654—655.

Tot acum, prin adresa nr. 208, Magistratura Buzăului se adresa Ministerului Trebilor din Lăuntru felicitând guvernul „pentru noua Constituție” și amintind că „poporul se află în liniște și este gata a jertfi guvernului tot ce i s-ar cere pe bazele Constituției. El se îndeletnicește cu alcătuirea Gardei naționale și suptiscăliții stăruie neconținut înscriindu-se până acum un număr de 130 de orășeni, care de astăzi au și intrat în funcție”⁵.

Duminică 20 iunie, după organizarea Gărzii naționale din zilele de 18—19 iunie, va avea loc la Buzău prima mare manifestație a buzoienilor, în fața primăriei, manifestație ostilă foștilor reprezentanți ai regimului regulamentar, dar și față de boierii Hrisoscolei, fii agăi Dumitrache, care, deși afișaseră o poziție pro-revoluție, erau urâți de mase. Manifestația destul de virulentă și oarecum incitată de vechi prezențe polone și franceze din oraș va duce rapid la părăsirea urbei de către vărfurile locale „simțindu-și viața și bunurile în primejdie”⁶.

Situația tensionată de la Buzău nu putea să nu ducă la schimbări. Trimis de guvern pentru a-l întâmpina la Focșani pe Talaat Efendi, Bălcescu sosește la Buzău în data de 22 iunie orele 17, fiind nevoit să rămână în oraș mai mult decât își propusese deoarece „apa Buzăului e mare și anevoie de trecut” așa cum singur constata și comunica lui A. G. Golescu-Negru la București. În continuarea misivei „buzoiene” — publicată cu ocazia centenarului revoluției — Nicolae Bălcescu consemna „Îți scriu ca să-ți arăt că starea lucrurilor prin sate merge cam moale. Măsurile noastre pentru proprietate, lăsând lucrurile în starea veche, sunt cam vătămătoare, căci țăranii nu cred făgăduielile și zic că dice nu li se dă (pământul) acum”⁷.

El recunoștea, mai departe, căre Arăpilă: „Noi am făcu (o) greșeală, căci trebuia a ne folosi de biruință ca să le scădem deocamdată măcar (i)obăgia. Noi am biruit și rodul biruinței l-a(u) luat împotrivnicii noștri”⁸. Urma logic întrebarea „Acum ce trebuie să facem?”. El va propune „revoluționarizarea” țăranilor opunându-i în caz de necesitate Obșetestii Adunări pentru că altfel „revoluția noastră, care este politică și soțială, se perde pe jumătate, poate și toată”. Relativ la oraș, Bălcescu scria „Aicea, în Buzău, am găsit pe președintele Maghistratului, I. Marghiloman, pe polițaiul C. Drăgulănescu și pe profesorul Grăjdănu foarte reacționari, stăvilind administrația în lucrarea ei și căutând să răspândească fel de fel de intrigi între orășeni, împiedicând formarea gvardiei. Am hotărât să se suspendeze vremelnicește președintele Marghiloman ce încă din București am auzit că este foarte blestemat”⁹.

Registratorul Costache Cioclinescu va fi numit de Bălcescu în postul de polițai și se poate spune că dacă în privința primarului și a fostului polițai Bălcescu avea dreptate, în cazul profesorului Grădeanu el greșea. Acesta se va dovedi unul dintre cei mai hotărâți revoluționari atitudine ce o va menține și în fața celor ce îl vor ancheta la Văcărești

⁵ *Idem*, p. 649.

⁶ D. Gh. Ionescu, *Istoria orașului Buzău*, București, 1983, p. 141.

⁷ Gh. I. Georgescu-Buzău, în *Studii*, II, 1948, nr. 4, p. 175—180.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*.

spre deosebire, de exemplu, de poetul Ioan Catina care a avut o cădere greu explicabilă mai ales că fratele îi fusese asasinat de cei de după 13 septembrie 1848. Relativ la tentativa de răsturnare a guvernului, Bălcescu cerea colegilor „să umblați mai cu energie. Căutați să vă folosiți de victoria dobândită care ne va da mare putere, de vom ști a trage, prin energia și activitatea noastră încrederea poporului“. Îndemnul final „Fiți mai revoluționari, că am făcut mari greșeli“¹⁰ se va arăta, din păcate, premonițional.

Dacă până acum rolul de coordonator, de delegat ocult al Bălcescului nu s-a văzut prea clar, prin indicațiile — ce vor urma în scrisoare — relative la regulamentul Gărzii naționale acesta va reieși. Se poate adăuga ideii poziția creată fratelui Costache, în plan intern dar și cu importanțe însărcinări externe, inițierea unor Cluburi revoluționare cu oameni tineri și, îndeosebi, indicarea manevrelor necesare dezorganizării „partidei Câmpineanului“, precum și luarea de măsuri de supraveghere a unor lideri revoluționari din Prahova. În plus indicațiile pe care le da cu privire la modalitățile de a se întocmi și de a se publica unele norme legislative, aprecierile asupra unor membri ai echipei guvernamentale și a evenimentelor redispunibilizării și permutări toate duc la imaginea unui lider într-o poziție cheie în cadrul revoluției. Un simplu secretar al guvernului, fie și de suprafața lui Bălcescu, nu-și putea permite a aprecia echipa ce se afla la putere și în nici într-un caz în a o îndruma în felul rezultat din excepționalul document publicat la 1948.

Adresa nr. 3328, din 21 iunie 1848, a ministrului de Interne încredințată lui Bălcescu pentru Buzău se cere și ea analizată, în ea stipulându-se a se da „dumnealui Bălcescu toată ascultarea și să îndepliniți cu întregime toate dispozițiile ce va găsi dumnealui cu cale a se lua atât în împrejurarea de care s-a vorbit, cât și în orice alta privitoare la osebitele măsuri și întocmiri hotărâte din partea guvernului pentru administrația aceluia județ“¹¹.

Sosirea chiar în după amiaza zilei de 22 iunie la Buzău, la nici două zile de la manifestația buzoienilor duce la ideea că unele surse locale, anterior implantate, au raportat situația explozivă din urbe, dar și naivitatea lui Costache Bălcescu în fața jocului ocultat al autorităților locale din vechiul regim aflate, încă, în funcții de decizie. Ca urmare a măsurilor luate de N. Bălcescu la 1 iulie administrator la județul Buzău va fi Scarlat Voinescu de la Olt.

Acesta era fiul pitarului Ștefan Voinescu și era frate cu Ioan Voinescu II amândoi cu studiile în Franța și făcând parte din „Frăția“. Căsătorit cu o buzoiancă, Profira Liașcu, fiica medelnicerului Nicolae de la Vernești, aceasta — prin dota confortabilă — îi va da posibilitatea de a sprijini masiv și generos „Asociația literară“.

Prin tactul său deosebit Sc. Voinescu va reuși să-și atașeze populația Slatinei care, nemulțumită de plecarea sa la Buzău, în seara zilei de 6 iulie „purând stindarde tricolore ale nației“ va cere cu hotărâre reîn-

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Cornelia Bodea, *Anul revoluționar 1848 în Principatele Române*, vol. II, București, 1982, p. 689—691.

toarcerea sa la Olt. „Prin urmare eu pe deoparte, i-am încredințat că le voi împlini cererile, după care au plecat cu toții liniștiți”¹² scria I. Iorgulescu de la Olt în raportul trimis prin ștafetă la Ministerul de Interne.

În data de 21 iunie la Focșanii Munteni se va desfășura o mare manifestație populară dedicată zilei de 11 iunie, revoluției. Ecoul acesteia va fi imediat în ținuturile proxime din Moldova — Tecuci, Covurului, Putna — îngrijorând autoritățile lui Mihai Sturdza. Orașul fiind comun ar fi fost imposibil aproape să se împiedice participarea moldovenilor la manifestație și Scarlat Filipescu va menționa Bucureștiului, cu satisfacție, participarea acestora. În 21 ianuarie 1849, la Văcărești, „Comisia alcătuită pentru cercetarea celor amestecați în fapte revoluționare” îi va reproșa căpitanului N. Șonțu, primarul Focșanilor participarea la organizarea manifestației. Mulți dintre moldovenii participanți vor merge până acolo încât își vor oripila propriile autorități înapoiindu-se cu eșarfe și cocarde tricolore ce aminteau de revoluția europeană. Rapoartele responsabililor dinspre partea Munteniei îl vor face pe domnitorul M. Sturdza să ia unele măsuri de „carantinare ideologică și politică” și, mai mult, să întreprindă demersuri pe lângă Suleiman Pașa la București ca „să prăbușească” revoluția.

Un fapt mai puțin cunoscut este acela că în 28 iunie Ministerul de Interne îl numea ca administrator al județului Slam-Râmnic în locul lui Scarlat Filipescu, pe Ion C. Brătianu. „Cheia” de la Focșani trebuia dată în mâna unui element extrem de sigur care urma să meargă „îndată la acel județ și a intra în îndatoririle slujbei”. Intervenind cel de al doilea complot reacționar, „Firfirică” se va ocupa, cu un zel deosebit, de contracararea acestuia organizându-i pe bucureșteni care îi vor da porecla amintită și datorită „ubicuității” sale din acele zile.

Într-o corespondență din Focșani, pentru „Pruncul român” din 15 iulie, se relatea despre o posibilă retragere a rușilor peste Prut pentru ca trupele acestora să nu fie contaminate nu numai cu microbul holerei, ce bântuia dar mai ales cu „sămânța constituției noastre”. La 30 iulie de la Slam-Râmnic se raporta Bucureștilor relațiile încordate cu ținutul de peste Milcov, iritat de manifestațiile revoluționare și acum dornic să rupă legăturile umane pentru ca moldovenii să nu mai aibă informații și „spre a putea prelungi timpul tiraniei asupra fraților noștri moldoveni cari doresc a fi și dânsii dreptate și frație, și a căror dorință ce crește tot mai repede, văzând-o la noi”¹³, așa cum se exprima semnatul documentului.

Între comisionarii de propagandă — extraordinari — se va distinge figura unui fost seminarist al Buzăului, protosinghelul Varlaam. Acesta va concepe și va răspândi un fulminant manifest intitulat „Să trăiască românii și țara lor” și în care se spunea „Curaj, fraților români! Mântuirea voastră sunt armele. Nu vă sfițiți, dar, a vă arma. A noastră este țara, noi să o și apărăm cu toate drepturile noastre”¹⁴. În opinia vul-

¹² An. 1848, vol. II, p. 319—320.

¹³ Idem, vol. III, p. 85—87.

¹⁴ B.A.R., Secția Mss., mss. 87a, f. 109 (cf. G. Cocora, *Pentru libertate și unitate*, București, 1983, p. 60).

canicului călugăr — mai târziu viețuitor la Ciolanu — românii trebuiau să-și apere „nu numai drepturile care ni se răpiseră de veacuri, ci să ne apărăm viețile și averea noastră de orice s-ar scula să ni-o răpească”¹⁵.

Trebuie subliniat că propaganda pe meleagurile Curburii se va face prin mijloace diversificate, dar baza va rămâne Clubul revoluționar și cuvântările din fața țăranilor. În data de 10 iulie, Șcarlat Voinescu înainta de la Buzău, în copie, Ministerului de Interne raportul lui Vasile Caloian, comisar cu propaganda în județ. Comisarul prezenta situația de la Căndești unde țăranii erau complet dezorientați de Iancu Ghica cu zvonurile pe care acesta le împrăstia încercând să destabilizeze zona. Fiul de preot din Stâlp, sfidat în timpul misiunii sale, cerea să fie luate măsuri și a se „ordona riguros subadministratorului acelei plăși spre a fi mai activ și pătrunzător îndatoririlor sale”¹⁶ mai ales că se proferaseră și unele amenințări de către I. Ghica. Administratorul de la Buzău comunica Bucureștilor că luase cunoștință de cele întâmplate și că „numai decât am cerut cuvânt de la dl. Iancu Ghica pentru o asemenea abatere, invitându-l ca pentru liniștea locuitorilor, în cel mai scurt soroc, să se ridice din alăturatul sat, încetând de a mai răspândi asemenea vorbe”¹⁷.

În 2 august, un alt comisar de propagandă se adresa cu un raport Ministerului de Interne arătând „Am vizitat până acum 34 de sate dintr-acest district. Am cercetat duhurile și inima poporului sătean și l-am găsit împins la cea din urmă speranță, încât dacă Dumnezeu prin aleșii săi nu grăbia schimbarea lucrurilor pe un drum atât de pacinic, astăzi după încredințările ce mi le-au făcut preoții și unii dintre cei mai mîtoși săteni țara ar fi fost în cea mai mare sîngerare”¹⁸. După ce va sublinia opera de propagandă ce o desfășurase, în plasa Cămpul, Ioan Costinescu remarcă în continuare pe subadministrator pentru modul în care a înțeles să-și îndeplinească misiunea.

Tot în luna august o activitate identică o desfășura în plasa Slănic și Vasile Caloian care, în 5 august, îi comunica lui Șc. Voinescu că va trece în celelalte două plase pentru a continua lămurirea țăranilor. El va sublinia: „Am aflat oameni și entuziaști pentru Constituție, dar am aflat și oameni adversari, dacă nu în realitate, cel puțin în opinii, care provin evident din teroarea inspirată de unii, alții sau din simpla nesciință”¹⁹. Se vor aminti și situații în care satele se vor sustrage de la depunerea jurământului pe Constituție dar, mai important: „Mulți au reclamat pentru diferite injustiții”. Starea de spirit a sătenilor reiese clar și din afirmația lui V. Caloian, care nu dorise să se implice în rezolvarea cererilor și reclamațiilor, „însă am fost neascultat, zicându-mi-se că azi propagăm dreptatea, și, apoi azi ne facem surzi la vocea ei”²⁰.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *An. 1848*, vol. III, p. 97.

¹⁷ *Idem*, vol. II, p. 381.

¹⁸ *Idem*, vol. III, p. 165—166.

¹⁹ *Idem*, p. 241—242.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Idem*, vol. I, p. 414.

O altă problemă spinoasă ce trebuia a fi rezolvată și la Buzău și Rm. Sărat era aceea a robilor. Gestul din 26 iunie prin care se îndeplinea art. 14 de la Islaz, va fi susținut și de Iosofat Snagoveanu seminaristul buzoian și viitor protopop al Mizilului care este de altfel cooptat în Comisia instituită pentru eliberarea robilor.

În 4 august presa va publica numele celor ce înțeleseseră să-și elibereze robii, fără despăgubire, și printre cei nominalizați se va afla și Sc. Voinescu care își elibera cei 32 de robi.

Înainte de a fugi spre Rucăr, Guvernul Provizoriu va trimite la Buzău, Brăila și Rm. Sărat circulare în care îi anunța pe oficialii de aici „că peste puțin sosesc în Principat un trup de oștiri rusești”, în continuarea precizându-se și ordonându-se adminisitrației locale să răspundă cererilor trupelor invadatoare cu „tot ce va cere trebuința pentru primirea, îndestularea și marșul acelor oștiri într-acei județ”²¹.

Revenind de la Rucăr Guvernul Provizoriu ajungea, în lipsa ministrului de Interne, să recomande ca administratori „pentru locurile vacante de la Slam Râmnic și Buzău (...) pe domnul Turnavitu și la cel de al doilea județ pe dl. Gr. Vlădoianu”. Între agonie și extaz opinia publică mai păstra nădejdea în revoluție. La 3 iulie în drumul său spre noul post de la Focșani Munteni — prin Buzău — Sc. Turnativu nota: „Curiozitatea cetățenilor din zisele orașe de a afla evenimentele de la plecarea Guvernului până la a doua restaurare și entuziasmul de bucurie pentru restatornicirea Constituției merită o întinsă descripțiune”²². În continuare, Turnavitu nota că reînțoarocerea „a dat țăranilor de prin aceste locuri încredere și i-a entuziasmat”.

Noul administrator va înțelege destul de repede să ia situația în mână. Astfel, relativ la ordinul nr. 4492, dat de Interne, el răspundea „dintre funcționarii acestui district, pă ce-i ce i-am socotit împotrivitori noilor instituții i-am și depărtat din slujbă și prin raporturile ce-am înaintat Dv. am recomandat orânduirea celor din nou, afară de d. Costache Perișeanu care a fost suptadministrator la plasa orașului”²³.

Starea de spirit a populației va fi percepută și de Sc. Voinescu în drumul său de la Slatina la Buzău când venea să-l înlocuiască pe Sc. Filipescu deoarece și Gr. Vlădoianu refuzase luarea în primire a postului de la Buzău. În 30 iulie Sc. Voinescu impune la plasa Sărății pe pitarul Ion Brezeanu, iar la Tohani pe Mihalache Pleșoianu.

Instituirea la 9 iulie a Comisiei pentru proprietate va aduce la București, ca reprezentanți ai țăranilor râmniceni și buzoieni, două figuri și anume preotul din Domnița, Neagu Benescu, și Iordache Buga de la Padina.

Poziția, intervențiile hotărâte, modul de prezentare și de reprezentare a intereselor țăranilor clăcași au făcut din preotul N. Benescu o figură extrem de populară în epocă. „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, la sfârșitul lui 1849, îi va face un portret de care, la propriu, se va ocupa mai târziu Nicolae Grigorescu.

²² *Idem*, vol. II, p. 266.

²³ A. Z. N. Pop, în *Viața Buzăului*, IV, nr. 1147, din 30 octombrie 1971.

Important, interesant și deosebit în revoluția de la 1848 va fi și rolul jucat de multe fețe bisericești de la Buzău, școlite aici sau implicate în evenimente. Preotul Ambrosie, celebru prin urcarea sa pe tun în timpul contraloviturii coloneilor Solomon și Odorescu, protopopii plaiurilor și plaselor rămnice și buzoiene, egumeni și monahi, fostul director al seminarului, ardeleanul de mare talie intelectuală Dionisie Romano, majoritatea clerului va fi implicată în revoluție.

Un episod aparte, și azi prea puțin cunoscut în detalii, se va derula în luna septembrie în munții Buzăului. „Comandoul“ polonez va atrage atenția și măsurile autorităților moldovene, rusești și austriece. Marea majoritate a polonezilor vor sfârși în luptele de la Vintilă Vodă, Lopătari și prea puțini vor reuși să scape. Astfel va sfârși „Legiunea de sud“ poloneză în care atât Bălcescu cât și prințul Czartorysky își puseseră atâtea nădejdi. În cel de al doilea volum al „Scrierilor din junețe și esilu“, C. A. Rosetti îl va acuza de sfârșitul polonezilor pe Heliade „când dumneata, strigând că ești democrat și evanghelist, erai și mai închis și mai păzit decât dânsul și nenorociții Polonezi nu numai că nu putură dobândi audiență, ci fu și pricina că-și deteră sufletul în mâinile cazacilor“.

Cu aproximativ o săptămână înainte de înăbușirea revoluției, un fapt oarecum semnificativ se va petrece la reședința subadministratorului de la plasa Câmpul a județului Buzău. Aici se prezenta o delegație a țărănilor din satul Padina care refuzaseră să predea armele ce le primiseră, cererea vătășelului pârându-li-se suspectă „ne cuprinse mare mirare dar nu am pus nici un temei la aceasta, căci devreme ce noi am semnat sfânta Constituție, credem că nu ne mai poate nimeni, de acum înainte, de a mai cuteza să ne mai ia armele din mâinile noastre“²⁴.

O situație asemănătoare va fi semnalată și pe Valea Slănicului la Poiana Ascunsă, Răghinești, Mânzălești și la Lopătari, zonă moșnenească puternică.

În data de 15 septembrie în fața trupelor rusești invadatoare va ieși administratorul de Slam Râmnic împreună cu țărani și preoți cu Evangheliile în mâini. Gestul va fi aprig pedepsit de căzăcime. Analizându-se lista „de toate persoanele bănuite de turbare a liniștii obștești din județul Slam Râmnic“²⁵ înaintată la București în 3 decembrie 1848 surprinde, în primul rând, numărul de 115 persoane dintr-un total pe țară de 271. Noul cărmuitor, A. Borănescu, președintele Tribunalului, Sc. Iarca, precum și A. Alexandrescu au „notat“ încă înainte de intrarea rușilor în țară toate persoanele care într-un fel sau altul sprijiniseră revoluția. Cap de listă era căpitanul Sonțu „fiul adoptat al serdarului Gh. Sonțu din Focșani“. Urma dulgherul din Măxineni, Simion, iar în poziția a treia Sc. Turnavitu asupra căruia se făcea precizarea că „Înaintea revoluției a fost profesor la Buzău“. Vor fi arestați aproape toți subprefecții și nu vor fi uitați mai ales preoții. Fiu de protopop și la rândul-i protopop, Costache Ananescu „făcea multe neorânduiri“ ca de altfel și protopopul de la Focșani — Ioan de la Știubeiu —, sau psaltistul

²⁴ *An. 1848, vol. IV, p. 211.*

²⁵ *M. Regleanu, op. cit., p. 101—102.*

Constantin de la Râmnic, ieromonahul Irinarh, monahul Chesarie de la Măxineni, egumen „ce în vremea revoluției a părăsit-o (mănăstirea) și a venit la Focșani cu misie de propagant”²⁶.

Campania de arestări de la Buzău o vor desfășura cazacii, începând cu 15—16 septembrie, rezultând peste 50 de persoane reținute între care se aflau pitarul Caloian Cătănescu — primarul urbei —, Profesorul V. Grădeanu, profesorul Petre Sucișu Mureșanu, diaconul Ipatie, Costache Ciochinescu etc.

Ca prim delator se va evidenția figura jalnică a economului episcopal Filotei Pârșoi, aprig doritor de jilt eparhial, care mai târziu, tot din oportunism, se va alătura curentului unionist.

La 20 septembrie tot la Buzău era arestat și profesorul Ion Gherasim Gorjan, dar cel mai căutat revoluționar rămânea tot Sc. Voinescu care de fapt se refugiase pe o moșie de la Valea Teancului.

Arestările de la Curbură vor avea ecou și în Transilvania, la Brașov, în urma unei corespondențe din 27 septembrie în care se arăta: „De la Buzău ne asigură toți călătorii, neguțatori și notabili de oi turci, căți scăpaseră cu fuga încoace la Brașov, că atât acolo, cât și la Râmnicu Sărat sosiră trupe muscălești numeroase, anume: la Buzău, călărime ca la 800, pedestrime ca 9.000 sosi luni 19 septembrie (...) Trupele muscălești, îndată ce sosiră, închiseră Buzăul din toate părțile; se puseră și în cvartire pe la toți locuitorii fără nici o osebire, câte 4—5 soldați apoi se apucară a lua la prinsoare o mulțime de oameni, numai din Buzău la 50 de inși, fără a întreba dacă sunt pământeni sau sudii străini, mireni, călugări”²⁷.

Dintr-o primă listă rezultă că la Văcărești se vor afla duși și încarcerați Sc. Voinescu, V. Grădeanu, Mihalache Zăgănescu, C. Cătănescu, C. Ciochinescu, D. Periețeanu, Iorgu Dumitrescu, monahul Ambrozie, ierodiaconul Ipatie etc. Chiar neimplicat și nearestat, profesorul ardelean Ioan Filimon se va vedea somat, după 14 decembrie 1848, să părăsească țara, el încadrându-se acum în categoria nedoriiților. Departamentul Credinței, prin adresa nr. 3288/48, cerea ca „luând în considerație indeletnicirile ce au avut profesorii de prin școlile Principatului, s-a văzut că profesorii ce pă alăturata listă aflându-se Transilvăneni, în loc să se mărginească a preda școlarilor moralul și învățăturile trebuincioase, s-au abătut din datorie cu luare de parte la cauza revoluției, întrebuintând propaganda”²⁸.

Problema nu va fi abandonată odată cu sfârșitul anului 1848. În 25 iunie 1849 Comisia de la Văcărești va reclama generalului rus Danenberg situația profesorilor ardeleni „după la școlile publice din acest principat și a altora complicați în revoluție, și care s-au dovedit cei mai mari revoluționari și învățătorii candidaților de prin sate la revoluție”. În fața valului de persecuții, de arestări, vor lua calea exilului numeroși munteni. Zvonurile, percepțiile frontaliere, rapoartele cârmuitorilor de margine, dar și campania din presa franceză vor duce în 22 octombrie

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *ut supra* 24, p. 562.

²⁸ V. A. Urechea, *Istoria școalelor de la 1800—1860*, vol. III, p. 348.

1848 la măsuri speciale de supraveghere a granițelor. La fiecare punct de trecere spre Transilvania vor funcționa comisii speciale de control pentru toți pașaportarii. Mai mult, pașapoartele pentru Austria urmau, de la 23 octombrie, să fie eliberate numai cu aprobarea expresă a Căimăcăniei. Totodată se va interzice și accesul presei transilvănene la sud de Carpați.

Masacrele efectuate de maghiari în toamna lui 1848 vor duce la o schimbare a atitudinii autorităților din Principate. Astfel, dacă până în prima jumătate a lunii noiembrie, numai la Vălenii de Munte și în județul Buzău se aflau aproape 1.000 de familii de refugiați transilvăneni, se va ajunge în primăvara lui '49 numai în Prahova la peste 4.000 de familii de refugiați.

Rezumându-ne numai la aspectele de mai sus rezultă o imagine generală a evenimentelor ce au marcat profund zona Curburii la 1848.

ALEXANDRU GAIȚĂ

1848 — DES HUMAINS, DES FAITS ET DES IDÉES A BUZĂU ET A RÂMNICU SĂRAT

(Résumé)

L'étude essaie de jeter un coup d'oeil sur le phénomène révolutionnaire et fait l'analyse de la modalité dont se sont déroulés les événements dans les deux départements — Râmnic et Buzău —, leurs implications dans le plan politique.

L'activité des révolutionnaires de Râmnic et Buzău constitue un élément de référence du développement de la Révolution en Valachie. Par leurs idées et leurs activités, les révolutionnaires de ces endroits ont rendu plus forte l'unité de la Révolution roumaine, malgré bien qu'il n'existaient pas des moyens faciles et rapides de communication. Mais la circulation des idées, des livres et des journaux apporte des nouveaux témoignages pour l'unité de la conscience nationale des Roumains de toutes les provinces historiques.

L'auteur évoque le rôle, particulièrement important, joué par les contrées de Râmnic et Buzău dans la Révolution.